

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับว่า ประเทศที่ได้รับการพัฒนาแล้วไม่ว่าทางด้านการ เมือง เศรษฐกิจ และสังคม การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการผลักดันให้ประเทศเหล่านั้นบรรลุถึง เป้าหมาย ตามที่ต้องการ สำหรับสังคมไทยนั้นก่อนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ.๒๔๗๕ การให้ การศึกษาแก่ประชาชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในวงแคบ เฉพาะสังคมชั้นสูงหรือตามวัดวาอาราม เท่านั้น แต่ต่อมา ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา รัฐบาลได้ยึดถือการให้การศึกษาแก่ ประชาชนเป็นแนวนโยบายการบริหารและพัฒนาประเทศโดยยอมรับว่าการศึกษ เป็นสิ่งสำคัญ ที่รัฐควรให้กับประชาชน นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ในแต่ละท้องถิ่นได้ รัฐควรจะขยายการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ^๑ อย่างไรก็ตาม การให้ การศึกษาเบื้องต้น คือระดับประถมศึกษาแก่ประชาชนนับว่ามีความจำเป็นอันดับแรกในการนำไปสู่ การเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก และเป็นการให้การศึกษาขั้นมูลฐานก่อนที่จะก้าวไปสู่การเรียนรู และการปฏิบัติ^๒

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐสามารถจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอก็คือ "ครู" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ เพราะแต่เดิมนั้นหลักสูตรประโยค ประถมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช ๒๔๐๓ ได้กำหนดเวลาเรียนของนักเรียนไว้ว่าให้มีเวลาใน

^๑ เกียรติชัย พงศ์พาณิชย์ "การปฏิวัติ ๒๔๗๕" สัตว์การเมือง (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๕๓

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๐),

สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๕ วัน และตลอดสัปดาห์ให้มีเวลาเรียน ๒๕ ชั่วโมง^๑ และหลักสูตร
 ประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓ ได้กำหนดเวลาเรียนของนักเรียนไว้ว่า
 ให้มีเวลาในสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๕ วัน และตลอดสัปดาห์ให้มีเวลา ๓๐ ชั่วโมง^๒ นักเรียน
 ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นจะต้องอยู่ในโรงเรียนในวันหนึ่งไม่น้อยกว่า ๕ ชั่วโมง และในชั้น
 มัธยมศึกษาจะต้องอยู่ในโรงเรียนในวันหนึ่งไม่น้อยกว่า ๖ ชั่วโมง

ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ กระทรวงศึกษาธิการได้อาศัยอำนาจตามความในข้อ
 ๒๓ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๕ ออกคำสั่งที่
 วก.๔๓๔/๒๕๒๐ ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ เพื่อให้สอดคล้องกับ
 สภาพและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และวิชาการสาขาต่างๆ
 โดยกำหนดหลักสูตรประถมศึกษาตลอดหลักสูตรใช้เวลาเรียนประมาณ ๖ ปี แต่ละปีการศึกษา
 ควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๔๐ สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๒๕ ชั่วโมง
 ทั้งนี้ เมื่อรวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า ๒๐๐ วัน และไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ ชั่วโมง^๓ ฉะนั้น ครูผู้สอน
 ในระดับประถมศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถขั้นมูลฐาน
 ก่อนที่จะก้าวไปสู่การเรียนรู้และการปฏิบัติ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓,
 (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๐๓) หน้า ๔

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓,
 (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๐๓) หน้า ๔

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๐๓,
 (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๒๐), หน้า ๔

อย่างไรก็ตาม ลำพังแต่เพียงครูก็ยังไม่อาจจะกระทำทำให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ ถ้าหากผู้บริหารการศึกษาไม่สามารถส่งเสริมให้ครูมีประสิทธิภาพในการสอนอย่างเพียงพอ รวมทั้ง วิธีการที่เหมาะสมซึ่งต้องนำวัสดุอุปกรณ์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน^๑ ในการนี้ ศูนย์สื่อการศึกษา^๒มีส่วนสำคัญมากต่อวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าว ทั้งนี้ เพราะศูนย์สื่อการศึกษา^๓ คือแหล่งกลางที่ให้บริการและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นแหล่งวัสดุอุปกรณ์ภายนอกที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ^๔ รวมทั้ง เป็นศูนย์เก็บวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนเป็นหน่วยบริการในการประชุมอบรมและฝึกปฏิบัติงานทางโสตทัศนศึกษา^๕ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการของโรงเรียนที่ต้องคำนึงถึงสถานภาพและความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาในการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นประถมศึกษา

โรงเรียนสาธิต เป็นโรงเรียนที่ดั่งขึ้นมาเพื่อปรับปรุงวิชาชีพครู โดยเป็นแหล่งสำหรับศึกษาค้นคว้าทดลองวิธีการทางภาคปฏิบัติของวิชาชีพครู^๕ เช่นเดียวกับโรงงานสำหรับ

^๑ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการปฏิรูปการศึกษา" โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการ (๑๑-๑๕ เมษายน ๒๕๑๔)

^๒ Krentzman Sara Srygley, The Materials Center (Bulletin No.22c State Department of Education), P.6

^๓ Carol Purvis, "The Bibb Country IMC", Audiovisual Instruction (The Department of Audiovisual Instruction, WEA., September, 1969)

^๔ กรมการฝึกหัดครู, "เอกสารการสัมมนาหัวหน้าฝ่ายสาธิตและอาจารย์ใหม่" (โรงเรียนสาธิต : กรมการฝึกหัดครู ๒๑-๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๐), หน้า ๗

ฝึกงานของนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์หรือโรงพยาบาลของนิสิตคณะแพทยศาสตร์ โรงเรียนสาธิต ก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน กล่าวคือ เป็นหน่วยปฏิบัติการในด้านวิชาครุศาสตร์แก่นิสิตคณะครุศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกหัดครูในระดับปริญญา ตลอดจนเป็นสถานศึกษาริยะทดลอง ค้นคว้าหาความรู้ และแนวปฏิบัติที่จะปรับปรุงให้วิชาครุศาสตร์ก้าวหน้ายิ่งขึ้น"

ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)^๒

โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นโรงเรียนในสังกัดคณะครุศาสตร์ เริ่มเปิดทำการสอนในปีการศึกษา ๒๕๐๑ มีชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ต่อมาโรงเรียนได้เป็นที่นิยมแพร่หลาย มีนักเรียนและบุคคลากรเป็นจำนวนมากขึ้น คณะครุศาสตร์จึงได้จัดแบ่งโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกเป็น ๒ ฝ่าย คือฝ่ายประถม และฝ่ายมัธยม

โรงเรียนสาธิตจพฯ (ฝ่ายประถม) เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แต่เนื่องจากอาคารเรียนของโรงเรียนยังไม่เพียงพอ จึงต้องใช้อาคารเรียนแยกเป็น ๒ แห่ง คือ อาคารเดิมด้านถนนพญาไท (เป็นที่เรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๒) และอาคารใหญ่ ซอยจุฬาลงกรณ์ ๓ เป็นที่เรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๓-๖)

^๑ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒) หน้า ๗

^๒ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เอกสารเผยแพร่ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐

ในปีการศึกษา ๒๕๑๙ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ได้รับอนุมัติให้ขยายชั้นเรียนอนุบาลอีกชั้นหนึ่ง โดยให้นักเรียนตามโครงการวิจัย เรื่องอนุบาลศึกษาของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ เข้าเป็นนักเรียนอนุบาลในชั้นที่เปิดชั้นใหม่นี้ ทั้งนี้ ตามมติสภามหาวิทยาลัยในคราวประชุมครั้งที่ ๓๓๗ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๑๙

ในการจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนในด้านวิชาการ สติปัญญา อารมณ์ ศิลธรรม สังคม เพื่อจะช่วยให้เด็กนักเรียนแต่ละคนได้เจริญเติบโตเต็มที่เท่าที่ควรจะเป็นในทุกด้าน โดยยึดหลักการที่จะผลิตปัญญาชนผู้เป็นพลเมืองดีในอนาคตให้แก่ประเทศไทย

ปัจจุบันโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) มีโสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น แผ่นภาพ แผนภูมิ แผนที่ และลูกโลก หุ่นจำลองสำหรับการเรียนการสอน โดยได้จากงบประมาณของคณะครุศาสตร์ หรือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่บางอย่างก็ได้รับการบริจาค ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอแก่การบริการการสอน นอกจากนี้ยังมีปัญหาอยู่ที่ขาดห้องโสตทัศนอุปกรณ์ที่เป็นสัดส่วน จึงทำให้โสตทัศนอุปกรณ์อยู่อย่างกระจัดกระจาย ยากแก่การบริหารงานด้านโสตทัศนศึกษา และเป็นเหตุให้การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของอาจารย์ในโรงเรียนไม่สมบูรณ์เต็มที่

ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์^๑

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ เป็นหน่วยงานของคณะศึกษาศาสตร์ การก่อตั้งมีผลสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งคณะศึกษาศาสตร์ โดยมุ่งหวังให้มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ได้ทำหน้าที่ผลิตครูปริญญา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

^๑ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร . มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์), หน้า ๑-๓

ในการฝึกหัดครูระดับปริญญามีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้นใน
คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อให้ผลิตฝึกหัดงานค้นคว้าหาความชำนาญและประสบการณ์ด้วยความมั่นใจ
ก่อนจะสำเร็จไปประกอบอาชีพ นอกจากนี้ การฝึกหัดงานระดับปริญญา ยัง เน้นถึงความสำคัญ
ของการค้นคว้าและทดลอง เป็นประการสำคัญด้วย ดังนี้ โรงเรียนสาธิตจึงทำหน้าที่เป็น
ห้องปฏิบัติการทางวิชาการของคณะศึกษาศาสตร์ หรือนัยหนึ่ง เรียกว่า ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

ฉะนั้น ในปีการศึกษา ๒๕๑๔ ซึ่งเป็นระยะเริ่มงานก่อตั้งโรงเรียนสาธิตแห่ง
มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ทางคณะศึกษาศาสตร์ได้ขอยืมตัวศาสตราจารย์ ดร.อุบล เรียงสุวรรณ
ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
และเคยทำหน้าที่อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาช่วยดำเนินงานในการ
จัดตั้งโรงเรียนสาธิต และนอกเหนือไปจากอาจารย์ที่คณะศึกษาศาสตร์มีอยู่แล้ว กระทรวงศึกษาธิการ
และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้โอนอาจารย์จำนวนหนึ่งมาปฏิบัติราชการในคณะ
ศึกษาศาสตร์ เพื่อช่วยดำเนินงานในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์อีกด้วย

การดำเนินการในระยะแรก โรงเรียนสาธิตเริ่มงานโดยการเปิดรับนักเรียนเพียง
๓ ระดับชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ แต่ภายใน
ระยะ ๕ ปี คือในปีการศึกษา ๒๕๑๘ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ก็มีชั้นเรียน
ครบ ๑๒ ระดับ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ครบตามแผนการศึกษาของชาติ
ความมุ่งหมายของการเรียนการสอน เน้นหนักที่จะสั่งสอนและฝึกฝนนักเรียนให้มีการพัฒนาการทาง
ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา

ปัจจุบันทางโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มีห้องอุปกรณ์สำหรับให้
บริการแก่อาจารย์และนักเรียนทั้งระดับประถมและมัธยม โดยได้รับงบประมาณจากคณะศึกษาศาสตร์
แห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ แต่อุปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นพวกเครื่องเสียง โดยขาดการบริการในด้าน
กราฟฟิคและวัสดุอุปกรณ์ก็ยังคงจัดกระจายไปตามที่ต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่ทางโรงเรียนได้จัดตั้ง

หน่วยโสตทัศนศึกษาไว้แล้ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สำคัญก็คือ ยังขาดบุคคลากรในการดำเนินงาน จึงต้องหาแนวทางที่จะต้องปรับปรุงงานด้านโสตทัศนศึกษาให้สมบูรณ์

ประวัติและความเป็นมาของโรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ^๑

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ กรมสามัญศึกษา (เดิม) ซื้อที่ดินที่จะจัดตั้ง เป็นโรงเรียนประถมศึกษา ม.ล. ปิ่น มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น ได้เขียนแผนผังวางรูปโรงเรียน และ ให้นายพิณ ลินธุเสก เป็นสถาปนิกออกแบบก่อสร้าง ลงมือก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๙๓

เมื่อโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ได้รับสถาปนาเป็นวิทยาลัยวิชาการ ศึกษา จัดสอนวิชาการศึกษาสาขาต่าง ๆ รวมทั้งสาขาประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงโอน อาคารที่ก่อสร้างค้างอยู่ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาให้เงิน ก.ศ.ส. จำนวนหนึ่งก่อสร้างอาคารให้ แล้วเสร็จ จัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นให้ แล้วประกาศตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๔ เรียกชื่อว่า "โรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา" ให้สังกัดวิทยาลัยวิชาการศึกษา กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ และทำพิธีเปิดโรงเรียนเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๙๔

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๑๗ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้เปลี่ยน สถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตาม พ.ร.บ. มหาวิทยาลัย โรงเรียนประถมสาธิต จึงได้เรียกชื่อใหม่ว่า "โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร" มีความมุ่งหมายในการฝึกฝนนักเรียน มีการพัฒนาทางด้านความรู้ จิตใจ ความสามัคคี และ ความซื่อสัตย์สุจริต

^๑ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, โรงเรียนประถมสาธิตฯ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), หน้า ๑-๓

ปัจจุบันทางโรงเรียนประถมนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีห้อง
โสตทัศนอุปกรณ์ แต่ยังมีขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ดูแล นอกจากนี้ อุปกรณ์การเรียนการสอนบางอย่าง
ยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อยและขาดแคลน จึงเป็นปัญหาต่ออาจารย์ผู้สอน เพราะไม่อาจจะใช้
โสตทัศนอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องและเต็มที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานภาพและความต้องการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของศูนย์สื่อการศึกษา
ของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา
๒. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านต่าง ๆ ที่ศูนย์สื่อการศึกษาควรจัดให้แก่
อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยกำหนดไว้ดังนี้

๑. โรงเรียนสาธิตที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เป็นโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา
ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เฉพาะที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยโรงเรียนสาธิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ และ
โรงเรียนประถมนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๒. สาระสำคัญของการวิจัย

- ๒.๑ สถานภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค
ในการดำเนินงานด้านโสตทัศนศึกษา

๒.๒ การบริการและความสะดวกในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ของอาจารย์
ในโรงเรียน

๒.๓ ความต้องการศูนย์สื่อการศึกษาโสตทัศนูปกรณ์ และบริการที่อาจารย์
ต้องการให้มีขึ้นในโรงเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน เกี่ยวกับสื่อการสอนและการบริการของศูนย์สื่อการศึกษา เพื่อช่วยให้ทราบว่าควรส่งเสริมด้านใดมากน้อยต่างกัน
๒. เพื่อให้ทราบความต้องการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริการของศูนย์สื่อการศึกษาที่บรรดาอาจารย์ในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาต้องการ เพื่อช่วยให้เห็นช่องทางในการดำเนินการให้ตอบสนองความต้องการที่สอดคล้องกัน
๓. ผลของการวิจัยจะเป็นเครื่องมือสำหรับนักเทคโนโลยี และสื่อการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนสาธิต ประถมศึกษาใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการก่อให้เกิดมีศูนย์สื่อการศึกษาในสถาบัน
๔. เป็นข้อมูลสนับสนุนในการปรับปรุงดำเนินงานศูนย์สื่อการศึกษาแก่บรรดาโรงเรียนสาธิตในระดับประถมศึกษาอื่น ๆ
๕. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่คุณประโยชน์ของศูนย์สื่อการศึกษาที่มีต่อการดำเนินการศึกษาในระดับประถมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารหนังสือวารสารสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสอบถามสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับศูนย์สื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษา

๒. ทำโครงย่อสิ่ง เขปในการวิจัย และสร้าง เครื่องมือสำหรับ เก็บรวบรวมข้อมูล
๓. นำเครื่องมือสำหรับ เก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงทำการทดลอง ให้ได้เครื่องมือที่เชื่อถือได้ และมีความแม่นยำสูง
๔. ประชากรเป็นอาจารย์ในโรงเรียนสาธิตประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
- ๓ โรงเรียน คือ จำนวน ๑๕๐ คน
๕. นำเครื่องมือออกทำการ เก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ
๖. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
๗. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลการวิจัย

คำจำกัดความของการวิจัย

ผู้วิจัยขอให้คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยดังนี้

สถานภาพ หมายถึง สภาพการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งเกี่ยวข้องกับสื่อการสอนหรือ โสตทัศนูปกรณ์ ในด้านสถานที่การจัดดำเนินงาน การบริการให้ยืม การผลิต และซ่อมบำรุง ตลอดจนการบริการด้านการเรียนการสอน

ศูนย์สื่อการศึกษา หมายถึง หน่วยงานกลาง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดดำเนินงาน และ บริการด้านโสตทัศนศึกษาแก่คณาจารย์และนักเรียนของโรงเรียน

โสตทัศนศึกษา หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ทุกด้าน เพื่อหาทาง นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากที่สุด

โสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ อาจเป็นวัสดุ เครื่องมือ หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ประกอบการสอน โดยอุปกรณ์เหล่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุด โดยผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียน คำนี้อาจเรียกอย่างอื่น เช่น โสตทัศนวัสดุ สื่อการสอน หรือโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นต้น

ครู อาจารย์ หมายถึง ผู้ทำการสอนประจำในโรงเรียนสาธิตประถมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๑๓

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนสาธิตประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสังกัด
 ทางมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม),
 โรงเรียนประถมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, โรงเรียนสาธิตแห่ง
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การสำรวจการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

มีงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดดำเนินงานต่าง ๆ
 ของศูนย์สื่อการศึกษาดังนี้

การวิจัยในต่างประเทศ

ก.ศ. ๑๔๕๒ สมาชิกสมาคมโสตทัศนศึกษาแห่งรัฐออเรกอน^๑ ได้แยกแยะหน้าที่
 ของหัวหน้าศูนย์สื่อการศึกษาไว้ดังนี้

๑. งานด้านบริหาร คือการรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดไว้เพื่อให้บริการการคุม
 การบริหาร การดำเนินงาน การเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ ตลอดจนรายงานสถิติการใช้
 เครื่องมือและวัสดุของอาจารย์และนักเรียน

๒. งานด้านอบรม คือการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายโสตทัศนศึกษาของคณะต่าง ๆ
 ให้การอบรมแก่คณาจารย์ให้รู้จักใช้และผลิตโสตทัศนอุปกรณ์และรู้จักใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน

๓. งานด้านให้คำปรึกษาหารือ คือเป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารในด้านการออกแบบ
 อาคารใหม่ งานร่างหลักสูตรและการเลือกใช้โสตทัศนอุปกรณ์

^๑ Oregon Audio-Visual Association, Recommended Minimum Standards
 for Instructional Materials Programs in Oregon Public Schools. May 1952.

๔. งานด้านเทคนิค ได้แก่ การบำรุงรักษา ซ่อมแซม และผลิตโสตทัศนอุปกรณ์

แคลเรนซ์ เอช. เคิร์ท (Clarence H. Kurth)^๑ ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมโสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยในแถบตะวันตกกลาง เพื่อศึกษาความต้องการด้านโสตทัศนศึกษาและลักษณะโครงการโสตทัศนศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. การบริหารงานของโสตทัศนศึกษาแยกเป็นเอกเทศ
๒. ศูนย์สื่อการศึกษาให้บริการทั้งชุมชนและมหาวิทยาลัย
๓. โสตทัศนอุปกรณ์ที่มีอยู่ยังมีไม่พอกับความต้องการ
๔. บุคลากรของศูนย์สื่อการศึกษาควรประกอบด้วย นักโสตทัศนศึกษา ช่างเทคนิค

และเสมียน นอกจากนี้ยังมีนิสิตนักศึกษาช่วยทำงานในบางเวลา

๕. ศูนย์สื่อการศึกษาควรมีห้องฉายอย่างน้อย ๑ ห้อง
๖. อาจารย์ส่วนมากต้องการให้มีการจัดอบรมทางด้านโสตทัศนศึกษา แต่ก็ยังไม่

ได้ดำเนินการ

๗. อาจารย์เกือบทุกคนใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอน อย่างน้อยหนึ่งอย่างในการสอน ส่วนโสตทัศนอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายมีผู้ใช้ประมาณร้อยละห้าสิบ ส่วนอุปกรณ์ประเภทการฟังยังใช้น้อย การใช้มักจะใช้อุปกรณ์หลาย ๆ อย่าง

๘. เงินรายได้มักจะมาจากการให้เช่าภาพยนตร์และการเช่าโสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย

๙. ศูนย์สื่อการศึกษาจะมีเครื่องฉายและฟิล์มภาพยนตร์ไว้เป็นจำนวนมาก และมีผู้ให้บริการประจำแต่ละแห่ง ถ้าเครื่องติดขัดเล็ก ๆ น้อย ๆ จะซ่อมเอาเอง ถ้าเสียหายมากจะส่งไปซ่อมที่บริษัท

---

^๑ Clarence H. Kurth, "A Survey of Audio-Visual Programs in School of Education of Selected Midwestern Universitys. "Thesis Abstract Series 1951-1952, No.3 (Indiana: School of Education, Indiana University, 1952),

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ Oseas A. Rosario^๑ ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดเสนอโปรแกรมโสตทัศนศึกษาสำหรับโรงเรียนและวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจวิเคราะห์ความต้องการในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนและวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. งานโสตทัศนศึกษากำลังขยายตัวไปทั่วประเทศ
๒. งานโสตทัศนศึกษาจะมีผลดีก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือระหว่างคณะหรือภาควิชาอื่น ๆ
๓. หัวหน้าหน่วยโสตทัศนศึกษาควรมีความรู้ในด้านการบริหารงาน การร่างหลักสูตร และการนิเทศก์เป็นอย่างดี
๔. การจัดศูนย์สื่อการศึกษา ควรเป็นแบบกระจายการบริหารงาน
๕. หน้าที่ของศูนย์สื่อการศึกษา คือการฝึกอบรมครูประจำการ การผลิตโสตทัศนวัสดุ การวิจัย การบริหารและการประชาสัมพันธ์
๖. ศูนย์สื่อการศึกษาควรได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ

✓ ในปี ค.ศ. ๑๙๕๕ สมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา^๒ ได้ทำการวิจัยการบริการด้านเครื่องมือและวัสดุโสตทัศนศึกษาที่ทางศูนย์สื่อการศึกษาให้บริการแก่อาจารย์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า

^๑ Oseas A. Rosario, "A Proposed Audio-Visual Program for Schools and College in the Philippines". A docterial Dissertation in Education., Indiana University, 1956

^๒ National Education Association, "Audio-Visual Education in Urban Association District 1953-1954, "Research Bulletin No.3 (October, 1955).

๑. การให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาต้อง เป็นบริการให้เปล่า
๒. ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์แก่บรรดาอาจารย์
๓. แจงให้ครูทราบจำนวนโสตทัศนอุปกรณ์ที่มีอยู่ เดิมจะสั่งใหม่
๔. เลือกซื้อหา เครื่องมือทางโสตทัศนศึกษา
๕. ผูกอบรมให้ เจ้าหน้าที่บริการรู้จัก เครื่องมือโสตทัศนอุปกรณ์ เป็นอย่างดี
๖. ช่วยคณะกรรมการจัดร่างหลักสูตรในด้านวัสดุการสอน
๗. ซ่อมแซม เครื่องมือทางโสตทัศนอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดีใช้งานได้
๘. ให้บริการและรับคืนโสตทัศนอุปกรณ์และโสตทัศนวัสดุให้แก่โรงเรียน
๙. ผูกอบรมให้ครู้จักใช้ เครื่องมือ เป็นอย่างดี
๑๐. ช่วยเหลือครู ประจำชั้นและนักเรียนในการผลิตอุปกรณ์ง่าย ๆ
๑๑. บริการถ่ายรูปในกิจกรรมสำคัญในโรงเรียน
๑๒. ช่วยเหลืออาจารย์เมื่อนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่
๑๓. มีหน้าที่ผลิตรายการวิทยุ และงานด้านประชาสัมพันธ์
๑๔. วิทยงานด้านโสตทัศนศึกษา

ปี ค.ศ.๑๙๕๗ มัวริส บี แคมป์ (Maurice B. Camp)^๑ ได้ศึกษาค้นคว้าถึงเรื่อง องค์ประกอบของการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของครู เขาได้พบว่า

๑. การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ของครู มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ในการใช้ กล่าวคือ ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์ดีก็จะใช้โสตทัศนอุปกรณ์มาก

---

^๑ Maurice B. Camp, "Some factors Related to the Utilization of Audio-Visual Materials, with suggestions for teacher Preparation in this Area." Dissertation Abstract Vol.18 (1958) : P.155

๒. การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ของครู มักจะมีอิทธิพลมาจากการใช้ในขณะที่ตนฝึกสอนอยู่
๓. ผู้บริหารและครูเห็นว่าวิชาทัศนศึกษา มีความจำเป็นสมควรให้ครูทุกคนได้เรียน
๔. วัสดุทัศนูปกรณ์ในโรงเรียนยังไม่พอ

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ ซิกซ์เตอร์ เคอร์ค (Quirk) ^๑ ได้สำรวจและวิจัยการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์
ในโรงเรียนประถมศึกษาคาทอลิก ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. ในโรงเรียนประถมคาทอลิก มีโครงการทัศนศึกษาอยู่บ้าง แต่ยังไม่ค่อยรัดกุมนัก
๒. ศูนย์สื่อการศึกษา ของโรงเรียนยังขาดวัสดุทัศนูปกรณ์และขาดงบประมาณ
๓. ครูรู้สึกยุ่งยากในการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ เนื่องจากสภาพห้องเรียนไม่อำนวยให้

ปี ค.ศ. ๑๙๖๔ ชาร์ลส์ เอฟ. ชุลเลอร์ (Charles F. Schuller) ^๒ เฮนรี เจ. สเคลลีย์ (Henry J. Skelly) และ ดอนัลด์ สกอต (Donald Scott) ได้เสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพ
และความต้องการวัสดุทัศนูปกรณ์ในรัฐฮาวาย ผลการวิจัยมีดังนี้

004077

๑. ควรมีผู้อำนวยความสะดวกทางทัศนศึกษาของรัฐ
๒. ควรจัดให้มีศูนย์ทัศนศึกษาในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้บริการแก่สถานศึกษา
๓. ควรมีการปรับปรุง เกี่ยวกับการควบคุมแสดงในห้องเรียนให้ดีขึ้น
๔. ควรให้อาจารย์ได้รับความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนใหม่ ๆ จากผู้เชี่ยวชาญทาง

ทัศนศึกษาจากมหาวิทยาลัยซึ่งจะรับ เชิญมาเป็นวิทยากร

^๑ Sister Mary Richardine Quirk, "An Analysis of the Use of Audio-Visual Materials in Catholic Elementary Schools," Dissertation Abstracts, 26 (June 1959). 311

^๒ Charles F. Schuller, Henry J. Skelly; and Donald Scott, "Survey of Audio-Visual Education in Hawaii: Its Status and Needs," "A.V. Communication Review". Vol.12 No.1 : (Spring 1964), P.125-126

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐอลาสก้า ได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาโดยเสนอโครงการไว้ดังนี้^๑

๑. ศูนย์สื่อการศึกษาควรตั้งอยู่บริเวณที่เป็นส่วนกลางของโรงเรียนและควรจัดให้มีเนื้อที่กว้างขวางพอควร เพื่อเก็บโสตทัศนอุปกรณ์และเครื่องมืออื่น ๆ

๒. ศูนย์สื่อการศึกษามีหน้าที่

- จัดกล่องสำหรับบรรจุโสตทัศนอุปกรณ์เพื่อส่งไปตามโรงเรียนต่าง ๆ
- จัดหนังสือทุก ๆ สาขาวิชา และโสตทัศนอุปกรณ์ให้พร้อมไว้ในห้องสมุดเพื่อบริการแก่อาจารย์
- ควรจัดให้มีหน่วยศูนย์สื่อการศึกษาเคลื่อนที่
- ซ่อมแซม บำรุงรักษา เครื่องมือ เครื่องใช้ ภายในศูนย์สื่อการศึกษาทุก ๆ ประเภท

ค.ศ. ๑๙๖๕ คาร์ลตัน ดับบลิว.เอช.อีริกสัน (Carlton W.H. Erickson)

ได้เสนอโครงการหน่วยโสตทัศนศึกษาดังนี้

๑. การจัดตั้งหน่วยงานทางโสตทัศนศึกษา เพื่อการให้บริการในด้านโสตทัศนอุปกรณ์แก่บรรดาอาจารย์

๒. ผู้บริหารงานโสตทัศนศึกษาควรรับผิดชอบในการตั้งคณะกรรมการร่วมงานในศูนย์สื่อการศึกษา

^๑ Centralized Audio-Visual Center Proposed of Southeast Alaska,

"Audio-Visual Instruction, Vol.11, No.10 (October, 1966), P.880

๓. หน้าที่ของหัวหน้าหรือผู้อำนวยการศูนย์สื่อการศึกษามีดังนี้
  - ๓.๑ ให้คำแนะนำและกำหนดนโยบายในการบริหารงาน
  - ๓.๒ วางโครงการระยะยาวในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์
  - ๓.๓ วางกฎ เกณฑ์ในการขอยืมวัสดุอุปกรณ์
  - ๓.๔ ดำเนินการอบรมครูประจำการ
  - ๓.๕ ควรมีการประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน, กรรมการร่าง
และอาจารย์ฝ่ายนิเทศก์
  - ๓.๖ จัดทำงบประมาณเป็นโครงการระยะยาว
  - ๓.๗ มีหน้าที่จัดดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์
  - ๓.๘ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

๔. จัดงบประมาณ

- ๔.๑ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานควร เป็นส่วนหนึ่งของโครงการสอนทั้งหมด
- ๔.๒ ควรขอความช่วยเหลือทางด้านการเงินจากสมาคมทางการศึกษา

✓ ปี ค.ศ. ๑๙๖๗ โรเบิร์ต ซี. ไวส์แมน (Robert C. Wiseman) ^๑ แห่งมหาวิทยาลัย
อีสเทิร์น อิลลินอย (Eastern Illinois University) ได้เสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับงาน
ของผู้บริหารศูนย์สื่อการศึกษา เพื่อศึกษากิจกรรมประจำและทัศนคติของผู้บริหารนั้น ผลปรากฏว่า

๑. งานของศูนย์สื่อการศึกษาจะ เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลในการบริหารงานอื่น ๆ
และหน้าที่รองลงมาก็คือการให้คำปรึกษา งานผลิต และงานด้านเสถียร

---

^๑ The A.V. Director's Job is Studies", Audio-Visual Instruction:
Vol.2, No.6 (June, 1967) P.640

๒. หน่วยงานในด้านการผลิต การเลือกสื่อและการประเมินผล ไม่ควรละเลยการจัดให้เป็นหมวดหมู่ การบริหารงานควรควบคู่ไปกับการบริการ

ปี ค.ศ. ๑๙๗๑ เอลวิส ฮิวส์ อาร์เทอร์บิวรี (Elvis Hugh Arterbury)^๑ ได้ทำการวิจัยถึงการให้บริการในศูนย์สื่อการศึกษาของบรรดาอาจารย์ในรัฐเท็กซัสว่าสาเหตุที่เป็นอุปสรรคในการใช้มีเช่นใดบ้าง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ถ้ามีบริการที่ยาวนานให้แก่บรรดาครู ครูก็จะใช้บริการของศูนย์สื่อการศึกษามากขึ้นเท่านั้น

๒. ครูที่สอนวิชาเฉพาะและครูระดับประถมศึกษาใช้บริการที่จัดขึ้นโดยศูนย์สื่อการศึกษามากกว่าครูในระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

๓. ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาใช้บริการมากกว่าครูที่สอนคณิตศาสตร์

๔. ครูที่ได้รับการฝึกอบรมทางโลหทัศนศึกษาจะใช้บริการมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

๕. การใช้บริการที่ล่าช้า ทั้งในด้านการยืมและคืนจะเป็นอุปสรรคต่อการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษา

---

^๑Elvis Hugh Arterbury, "Teacher Utilization of Media Services Provided by the Regional Education Service Centers in Texas," Dissertation Abstracts International, Vol.32 No.3 (March 1972) PP.4825-4826

การวิจัยในประเทศ

สุพรรณิการ์ วิเศษศรี

✓ ปี พ.ศ.๒๕๑๑ นิพนธ์ สุขปรีดี^๑ ได้ทำการวิจัยสถานภาพเกี่ยวกับการผลิตและการใช้วัสดุทัศนวัสดุของครูระดับประถมศึกษาใน เขตอำเภอรชนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

๑. ครูขาดผู้แนะนำในการใช้วัสดุทัศนวัสดุ
๒. ไม่สามารถหาวัสดุอุปกรณ์ได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย
๓. ครูขาดประสบการณ์ในการใช้วัสดุทัศนวัสดุ
๔. โรงเรียนมีวัสดุทัศนอุปกรณ์อยู่น้อย
๕. ชั้นเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป
๖. ครูไม่มีเวลาเตรียมตัวก่อนใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์
๗. ครูรู้สึกลำบากในการควบคุมชั้นเรียนขณะที่ใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์

✓ ปี พ.ศ.๒๕๑๓ วิเชียร นิตยะกุล^๒ วิจัยเกี่ยวกับโครงการจัดตั้งศูนย์วัสดุทัศนศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์วัสดุทัศนศึกษาของอาจารย์และสำรวจวิเคราะห์การดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัสดุทัศนศึกษาในด้านการบริหาร การบริการ เครื่องมือ และวัสดุ รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็นและปัญหาการใช้บริการวัสดุทัศนอุปกรณ์ ผลปรากฏว่า

^๑ นิพนธ์ สุขปรีดี, "การศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิตและการใช้วัสดุทัศนวัสดุของครูผู้สอน ระดับประถม เขตอำเภอรชนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา" (ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๑)

^๒ วิเชียร นิตยะกุล, "ศูนย์วัสดุทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัย : โครงการจัดตั้งศูนย์วัสดุทัศนศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาวัสดุทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓)

๑. มหาวิทยาลัย เชียงใหม่มีเครื่องมือและโสตทัศนวัสดุที่ใช้สำหรับการบรรยาย และใช้ในการผลิตจำนวนมาก
๒. อาจารย์ส่วนมากไม่ค่อยมีประสบการณ์เกี่ยวกับโสตทัศนศึกษา
๓. อาจารย์ส่วนมากชอบใช้โสตทัศนอุปกรณ์ เป็นครั้งคราว
๔. อาจารย์ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าคุณควรมีการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาไว้บริการ เป็นส่วนกลางและควรอยู่ร่วมกับห้องสมุด
๕. อาจารย์ต้องการคำแนะนำ การฝึกอบรม เกี่ยวกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์

ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ปราณี นนทมาศ^๑ ได้ทำการวิจัยโดยมุ่งศึกษาถึงสภาพปัญหาปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการทางโสตทัศนศึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุง วางแผน แก้ไข และวางแนวทางสำหรับ จัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ยังขาดแคลนโสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ อีกมาก และอาจารย์มีความต้องการใช้ Non-projected materials ในอัตราที่สูง และมีความต้องการที่จะใช้บริการและกิจกรรม ต่าง ๆ จากศูนย์โสตทัศนศึกษาเช่นกัน การจัดดำเนินงานโครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษา ประสพปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ งบประมาณ และอัตราค่าจ้างคน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ยวนุช บวรสุขประชา^๒ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงาน ศูนย์โสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคกลางของไทย การวิจัยครั้งนี้เพื่อต้องการทราบปัญหาต่างๆ

^๑ ปราณี นนทมาศ, "ศูนย์โสตทัศนศึกษามหาวิทยาลัย : โครงการจัดตั้งศูนย์โสตทัศนศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓)

^๒ ยวนุช บวรสุขประชา, "ปัญหาการบริหารงานศูนย์โสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครู ในภาคกลางของไทย, " (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา ๒๕๑๖)

เกี่ยวกับการบริหารการจัดบุคคลากร การใช้ไอศตัทศนุปรกรณข์องอาจารย์ การผลิต และการบริการ รวมทั้งงบประมาณของศูนย์ไอศตัทศนุศึกษา ผลการวิจัยมีดังนี้

ปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์ไอศตัทศนุศึกษา

๑. การดำเนินงานบริหารมีปัญหาด้านการจัด เวลาอบรมและฝึกการใช้ไอศตัทศนุปรกรณข์อง อาจารย์ และยังขาดความสัมพันธ์กับชุมชน

๒. การจัด เจ้าหน้าที่บริการและผลิตวัสดุกราฟิกมีไม่พอ

๓. การจัดอาคารสถานที่ยังขาดห้องผลิตไอศตัทศนุปรกรณข์อง ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องสมุด และห้องเรียนจำนวนมาก ยังไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับการใช้ไอศตัทศนุปรกรณข์อง

๔. การใช้ไอศตัทศนุปรกรณข์อง

- อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ไอศตัทศนุปรกรณข์องประกอบการสอนน้อยอยู่

- การบริการและผลิตไอศตัทศนุปรกรณข์องยังเตรียมไว้ไม่พอ และไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

✓ ในปี ๒๕๑๘ ~~นางสาวอรพรรณ~~ ประภาพันธุ์^๑ ทำการวิจัย เรื่อง การออกแบบโครงการ ศูนย์ไอศตัทศนุศึกษาสำหรับวิทยาลัยจันทบุรี เพื่อศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหา การใช้ไอศตัทศนุปรกรณข์องของอาจารย์และผู้บริหารในวิทยาลัยจันทบุรี และ เสนอโครงการจัดตั้งศูนย์ ไอศตัทศนุศึกษา ผลการวิจัยมีดังนี้

๑. อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์ไอศตัทศนุศึกษาสำหรับวิทยาลัยและ เห็นด้วยกับการบริการต่าง ๆ ที่ศูนย์ไอศตัทศนุศึกษามีให้

^๑ อรพรรณ ประภาพันธุ์, "การออกแบบโครงการศูนย์ไอศตัทศนุศึกษาสำหรับวิทยาลัยจันทบุรี", (วิทยานิพนธ์ ปรญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาไอศตัทศนุศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๘)

๒. อาจารย์ต้องการให้ศูนย์โสตทัศนศึกษาเป็นหน่วยงาน เอกเทศ และอยู่ใน บริเวณเดียวกับห้องสมุด

๓. อาจารย์ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้โสตทัศนอุปกรณ์ประกอบการสอน แต่มีความรู้และประสบการณ์ด้านนี้น้อย

๔. อาจารย์มักประสบกับปัญหาในการใช้และการผลิตโสตทัศนอุปกรณ์ เพราะ โสตทัศนอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด ไม่มีอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับ เนื้อหาวิชา สภาพห้องเรียนไม่เหมาะ กับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์และขาดงบประมาณ

✓ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ~~นาย~~มานิต ยอดเมือง^๑ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการ เสนอแนะ จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปดังนี้

๑. สื่อการศึกษาประเภทโสตทัศนอุปกรณ์ของวิทยาลัยมีอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อย แต่ว่า อยู่อย่างกระจัดกระจายไปตามหมวดวิชาต่าง ๆ

๒. อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้น และให้ คำเนินงานอยู่เป็น เอกเทศสังกัดผู้อำนวยการ

๓. ปัญหาที่อาจารย์ประสบมาก คือการขาดสื่อการสอนที่สอดคล้องกับ เนื้อหาวิชาต่างๆ

๔. อาจารย์และนักศึกษามีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการผลิต และการใช้ โสตทัศนอุปกรณ์มาก เพราะส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางโสตทัศนศึกษาน้อย

---

^๑ มานิต ยอดเมือง, "โครงการ เสนอแนะจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครู อุบลราชธานี", (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา ๒๕๒๐)

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อศึกษาพิจารณาโครงการอย่างละเอียด เพื่อวางแผนและกำหนดนโยบายไว้ล่วงหน้า
๒. ควรให้ครู อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ ให้มากที่สุด
๓. ควรของบประมาณสนับสนุนจาก เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่

✓ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ~~นาย~~โกวิท วิวัฒน์ศรี^๑ ได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับโครงการ เสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูจันทร เกษม ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. วิทยาลัยมีวัสดุอุปกรณ์หลายประเภท เช่น เครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน เครื่องฉายภาพยนตร์ และจอภาพยนตร์ ซึ่งอยู่ในสภาพดี แต่มีจำนวนไม่มากนัก และอาจารย์ก็ไม่ค่อยได้ใช้เท่าที่ควร
๒. ปัญหาในการใช้วัสดุอุปกรณ์ของอาจารย์ในวิทยาลัย คือ การที่วิทยาลัยมีวัสดุอุปกรณ์ไม่พอกับความต้องการ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่ตรงกับเนื้อหาวิชา และขาดห้องบรรยายที่อำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน
๓. อาจารย์ส่วนใหญ่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของวิทยาลัยครูจันทร เกษม

^๑ โกวิท วิวัฒน์ศรี, "โครงการ เสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูจันทร เกษม," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา ๒๕๑๔)

✓ ปี พ.ศ.๒๕๑๔ (นางนราพร มยุระสาคร) ได้ทำการวิจัยโครงการ เสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. ปัญหาด้านการบริหารและบริการ คือไม่มีผู้ดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจัง และบุคคลากรไม่เพียงพอ
๒. วิทยาลัยมีโสตทัศนูปกรณ์ไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่ตรงกับเนื้อหาวิชา ห้องเรียนส่วนใหญ่ไม่อำนวยความสะดวกในการใช้โสตทัศนูปกรณ์ จึงทำให้อาจารย์ใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอนน้อย
๓. โสตทัศนูปกรณ์การฝึกสอนของนักศึกษายังมีอยู่น้อย ไม่มีอุปกรณ์การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีความรู้และทักษะในการผลิตและการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน และไม่มีแหล่งที่พอจะไปยืมอุปกรณ์การสอนได้
๔. อาจารย์ส่วนใหญ่มีความ เห็นว่าสมควรที่จะจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้น โดยมีอาคาร เป็นเอกเทศอยู่ในบริเวณเดียวกับห้องสมุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ นราพร มยุระสาคร, "โครงการ เสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๑๔)

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ นางสาวสุพัตรา สกุลครุ^๑ ได้ทำการวิจัย เรื่องโครงการ
เสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

๑. อาจารย์ส่วนใหญ่รู้จัก แต่ไม่เคยใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ และ
มีความเห็นว่าวัสดุทัศนอุปกรณ์มีความจำเป็นต่อการสอน

๒. ปัญหาที่ประสบในการใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์และสื่อการศึกษาของอาจารย์ในโรงเรียน
ได้แก่

๒.๑ วัสดุทัศนอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด

๒.๒ วัสดุทัศนอุปกรณ์ที่มีอยู่ใช้ในวงจำกัด เฉพาะผู้เสนอชื่อ ผู้ดูแล หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๒.๓ อุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับ เนื้อหาวิชา

๒.๔ โรงเรียนขาดผู้ที่มีความรู้โดยตรง เป็นผู้คอยให้บริการ

๓. อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดบริการให้ทั้งอาจารย์และนักเรียน และมีความ
ต้องการเพิ่มประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตและการใช้วัสดุทัศนวัสดุ

๔. โรงเรียนมีวัสดุทัศนอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพดีหลายชนิด แต่จำนวนยังไม่เพียงพอ
และอยู่กระจัดกระจาย

๕. อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียน
โดยให้อาจารย์และนักเรียนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ สุพัตรา สกุลครุ, "โครงการเสนอแนะ เพื่อจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียน
เตรียมอุดมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาวัสดุทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ปีการศึกษา ๒๕๒๐)

ในปี พ.ศ.๒๕๒๒ วรกิต วัดเข้าหลาม^๑ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโครงการจัดตั้ง ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูมหาสารคาม ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. อาจารย์และนักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่รู้จักและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้โสตทัศนูปกรณ์
๒. โสตทัศนูปกรณ์ในวิทยาลัยมีจำนวนมาก แต่มีปัญหาในด้านบุคคลากร
๓. ครูโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนใกล้เคียงวิทยาลัยประสบปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์การสอน ไม่มีวัสดุในการผลิต และไม่มีทุนในการจัดซื้อ ทางวิทยาลัยได้ช่วยเหลือบ้างแต่ไม่เต็มที่
๔. อาจารย์ส่วนใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนใกล้เคียงมีความต้องการและเห็นว่าโสตทัศนศึกษามีความจำเป็นมาก จะต้องมีส่วนศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับวิทยาลัย เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนต่าง ๆ นี้ด้วย

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ วรกิต วัดเข้าหลาม "โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับวิทยาลัยครูมหาสารคาม" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒)